

Servicecheck af Naturstyrelsens forvaltning af statens arealer

Til brug for servicechecket af Naturstyrelsens forvaltning af statens arealer fremsendes hermed Friluftsrådets kommentarer til Naturstyrelsens forvaltning og opgaver.

Naturstyrelsens arealer er afgørende for friluftslivet i Danmark

Naturstyrelsens arealer er helt afgørende for mulighederne for at udøve et bredt og varieret friluftsliv i Danmark. Undersøgelser viser for eksempel, at besøg til Naturstyrelsens arealer i Danmark udgør i omegnen af 45 % af de samlede besøg i den danske natur¹. Andelen på 45 % skal ses i forhold til, at de samlede statsejede arealer kun udgør små 20 % af de samlede naturarealer². De statsejede arealer er altså de naturarealer, der uden sammenligning bruges langt mest intensivt af befolkningen, hvilket blandt andet skyldes de bedre adgangsforhold befolkningen har på statens arealer. Opgørelserne over besøg i den danske natur viser desuden, at både skov og den lysåbne natur er populært med mange årlige besøg³. Den lysåbne natur spiller dermed også en vigtig rolle for friluftslivet i Danmark. Endelig viser opgørelserne, at brugen af naturen ikke kun er populær, men også stigende. Analyser viser for eksempel, at naturen i dag er mere brugt som idrætsarena end fodboldbaner og idrætshaller. Således er andelen af voksne borgere, der dyrker idræt og motion i naturen steget fra 36 procent i 2011 til 44 procent i 2016⁴.

Der er således et øget behov for at anvende de statsejede naturarealer til friluftsliv. For Friluftsrådet er det derfor vigtigt, at Naturstyrelsens arealer også fremover kan anvendes til friluftsliv af befolkningen. I den forbindelse er det vigtigt at understrege, at Naturbeskyttelsesloven sidestiller friluftsliv og naturbeskyttelse⁵, samt at formålet med Naturstyrelsen på linje hermed er både at varetage naturbeskyttelse og fremme friluftsliv⁶. Formålet med Naturstyrelsens forvaltning af de statsejede arealer er således ikke et enten-eller, men i høj grad et både-og. I servicechecket af Naturstyrelsens forvaltning er det afgørende for Friluftsrådet, at der tages højde for styrelsens flersidige driftshensyn i forhold til natur, friluftsliv, kulturmiljø mv. Og det særligt i en tid, hvor der er brug for mere natur og bedre adgang i Danmark – ikke mindre.

En rig natur er også vigtigt for Friluftslivet

En rig natur er essentielt for friluftslivet og indgår derfor også som en del af Friluftsrådets vision. En rig natur med høj biodiversitet kan være med til at skabe særlige oplevelser for friluftslivet i Danmark. Derfor støtter Friluftsrådet også generelt, at der gennemføres et servicecheck af forvaltningen af Naturstyrelsens arealer for at undersøge om statens naturpleje kan forbedres med henblik på at skabe en endnu bedre natur og højere biodiversitet. Alt andet lige vil en højere kvalitet af naturen på statens naturarealer også give muligheder for mere varierede naturoplevelser og dermed et mere varieret friluftsliv. Friluftsrådet bakker således op om servicecheckets formål i forhold til at skabe den bedst mulige natur på Naturstyrelsens arealer.

Naturforvaltningens betydning for friluftslivet

I forbindelse med servicechecket er det dog vigtigt, at der tages højde for, hvordan en eventuel ændret naturforvaltning vil påvirke Naturstyrelsens andre opgaver som fx at sikre befolkningen muligheder for friluftsliv og bevare kulturmiljøer. Som nævnt indledningsvist, er hensyn til fx natur og friluftsliv både sidestillede i

¹ Siden opgørelsen er foretaget, er der under Naturstyrelsen gennemført relativt meget bynær skovrejsning, hvilket forventes at have øget den samlede andel af besøg til styrelsens arealer til over 45 %.

² Miljøministeriet (2010): Skov og natur i tal; DST (2017): Størstedelen af de danske naturarealer er ejet af private

³ Friluftsrådet (2013): Fakta om friluftslivet i Danmark

⁴ Danmarks Idrætsforbund (2019): Outdooridræt i Danmark – En analyse af idrætsmuligheder i den danske natur

⁵ Naturbeskyttelsesloven

⁶ Finansloven 2019

Naturbeskyttelsesloven samt i beskrivelsen af Naturstyrelsens formål. Det er derfor Friluftsrådets forståelse, at en opgave ikke kan prioriteres frem for andre på det nuværende lovmæssige grundlag. Derfor bør en eventuel ændret forvaltning heller ikke påvirke befolkningens friluftsliv negativt.

I den forbindelse er det specielt vigtigt, at være opmærksom på, hvordan en øget brug af fx store græssere på Naturstyrelsens arealer vil påvirke friluftslivet, da det blandt andet kan have negative effekter gennem øget hegning, frygt for de store dyr, konflikter mellem ridende og udsatte heste mv. Det er i den forbindelse vigtigt, at en beslutning om ændringer træffes på et evidensbaseret grundlag – det både i forhold til effekter for naturen, men også i forhold til den rekreative brug af områderne. Friluftsrådet bekendt foreligger der endnu ikke tilstrækkelig forskning, der belyser udsætningen af store græsseres og dertilhørende hegnings effekter på den rekreative brug. En sådan viden bør som minimum tilvejebringes inden, der træffes beslutninger om denne type tiltag på Naturstyrelsens arealer, så beslutningerne træffes på et oplyst grundlag. Ligeledes bør effektiviteten og omkostningseffektiviteten af lignende forvaltningstiltag være evalueret i forhold til alternative virkemidler inden ændringer foretages. I det omfang forvaltningen ændres, er det vigtigt, at der findes løsninger, der fungerer i forhold til øget biodiversitet, uden at friluftslivet påvirkes negativt.

Afledte effekter for Naturstyrelsens økonomi

I servicetjekket af Naturstyrelsens forvaltning er det vigtigt, at der tages højde for samspillet mellem naturforvaltning og styrelsens generelle økonomi. Spørgsmålet er her, hvilke effekter en ændret naturforvaltning vil have for styrelsens samlede økonomi og dermed også for styrelsens muligheder for at løfte sine forpligtelser i forhold til andre formål som fx friluftsliv. Da den eksisterende forvaltning af styrelsens arealer er med til at generere indtægter til styrelsen, kan naturforvaltningen således ikke ses uafhængigt af styrelsens samlede økonomi. Derfor bør det i en eventuel fremtidig ændret strategi for Naturstyrelsens forvaltning af de statsejede arealer som minimum sikres, at der er uændrede midler til at løfte Naturstyrelsens andre formål. Det er således afgørende for Friluftsrådet, at en ændret naturforvaltning ikke påvirker styrelsens muligheder for at varetage sine andre forpligtelser negativt – herunder friluftsliv. I det omfang Naturstyrelsens finansiering til friluftsområdet formindskes bør der også tages højde for, at et sådan fald i udgifter sandsynligvis må følges af et afledt fald i indtægter fra ekstern medfinansiering fra fx friluftsp projekter. Færre midler til friluftsområdet kan således have afledte negative effekter på styrelsens indtjening, hvilket må medtages i overvejelserne om en ændret forvaltning.

Naturstyrelsens arealer er vores fælles natur

Naturstyrelsens arealer spiller en helt særlig rolle i dansk natur. Naturstyrelsens arealer er vores fælles arealer. De udgør rammen om alle danskernes naturoplevelser. Det er her vi som befolkning har adgang til at være i naturen og opleve naturen på nært hold. Det er her grundlaget for vores tilknytning til naturen bliver formet – og det er derfor også her, at grundlaget for vores engagement i naturbevarelse i vid udstrækning bliver lagt. For Friluftsrådet er det afgørende, at statens arealer også fremover kan opfylde samfundets forskellige behov på naturområdet, og det er afgørende, at forvaltningen af Naturstyrelsens arealer også fremover sker under hensyntagen til danskernes friluftsjnteresser. Interesser der, som nævnt indledningsvist, i høj grad er koncentreret på statens arealer. Når der gennemføres et servicetjek af Naturstyrelsens naturforvaltning, bør der derfor være opmærksomhed på samspillet mellem styrelsens forskellige formål. Friluftsrådet opfordrer til, at der ikke lægges op til ændringer af Naturstyrelsens forvaltning som ensidigt fremmer et enkelt af Naturstyrelsens formål på bekostning af andre. Naturstyrelsens arealer er vores fælles natur. Derfor bør Naturstyrelsen også fremover varetage vores fælles interesser i samfundet bredt – og ikke kun enkeltinteresser.